

Nr 205.

Av herr **Björck, John, m. fl.**, om en allsidig utredning rörande det offentliga nöjeslivet m. m.

Ett folks framtid beror i hög grad på dess ungdom. Den nation, som äger en sund och livskraftig ungdom, väl fostrad för sitt livskall, kan med förtröstan se mot framtiden. Vårt lands lagstiftning kan också i stort sett sägas ha behjärtat detta faktum, därom vittna såväl vårt undervisningsväsendes höga ståndpunkt som åtgärder till barnens och ungdomens vård, skydd och fostran.

Det finnes emellertid områden, varifrån vår ungdom hotas av allvarliga faror. Vi syfta här främst på de moraliskt neddragande nöjen som redan i tidiga år bjudas de unga: nämligen underhållig film, offentlig dans, särskilt i förening med utskänkning av rusdrycker samt den kriminellt betonade och pornografiska litteratur, som redan i skolåldern ofta på hemliga vägar når ungdomen. I en år 1934 väckt motion (254 i första kammaren och 479 i andra kammaren) påtalade ett stort antal motionärer den sedligt nedbrytande propaganda ungdomen vid undervisningsanstalter utsattes för bl. a. genom att tryckfriheten missbrukas samt hemställde om utredning.

Motionerna biföllos av riksdagen och skrivelse avläts till Kungl. Maj:t den 24 april 1934. En ny påminnelse om denna trafik fick riksdagen 1936 (Konstitutionsutsk. memorial nr 34 1936). Dåvarande riksdagsmannen prosten Per Pehrsson i Göteborg påpekade i en reservationsanmärkning att justitieministerns ombud i Göteborg insänt till ministern ett cirkulärbrev, vilket som masskorsband sänts till en 14-års skolyngling vid realläroverket därstädes. Jämte cirkuläret innehöll brevet en tryckt prislista på nakenfotos, preventivmedel och dyl. Såväl justitieministerns ombud som kriminalpolisen i Göteborg ansågo tryckalstren brottsliga. Liknande företeelser ha även påtalats i Stockholm, och föräldrar ha upprörts över att något dylikt kan förekomma. Om man med nu gällande lagstiftning ej kan råda bot mot sådana geschäft, borde en lagändring kunna åstadkommas, som stoppar dylikt ockrande på skolungdomens nyfikenhet.

En annan neddragande företeelse, som möter vår ungdom redan vid 15-årsåldern, är den underhålliga och skadliga filmen. Biografväsendet har nått en oerhörd utbredning i vårt land, ja, det är utan tvivel vårt mest gouterade folknöje. Därav följer, att filmen har ett ofantligt inflytande på gott och ont, beroende på dess art. Ett bevis härpå är det utlåtande som skolöverstyrelsen avgett över en motion angående filmen vid 1937 års riksdag (andra kammarens I tillf. utsk. utl. nr 7. 1937). Skolöverstyrelsen säger där bl. a. »Vetenskapliga undersökningar ha bekräftat, att vad som visas av filmen utövar en stark inverkan på åskådarna, framförallt på de unga under

de mest mottagliga åren.» Att många av de filmer, som visas, äro sådana, att de verka neddragande, ja förråande på åskådarna, är ett känt faktum. Skolöverstyrelsen, som torde stå fullt opartiskt gentemot olika meningsriktningar säger härom i fortsättningen av ovannämnda utlåtande: »Filmens stora inflytande har emellertid uppenbarligen även sina faror. En mängd filmer stå i konstnärligt avseende lågt. Många av de pjäser som spelas beröra erotiska förhållanden på ett sådant sätt att det näppeligen kan undgå att verka förslappande på ansvarskänslan. — De banala pjäserna med sin blandning av yttre fulländning och inre tomhet, av sentimentalitet och brutalitet ge ofta en falsk bild av livet och äro ägnade att fördärva smaken och förvilla begreppen hos mindre kritiska åskådare.»

Dess bättre synes det som om en opinion börjar växa fram mot den underhaltiga filmen. Det möte, som Sveriges författareförening höll i Stockholms konserthus den 25 februari 1937, är ett av bevisen härpå. Det föredrag, som då hölls av författaren fil. lic. Karl Björkman betitlat »Svensk filmkultur eller kulturfara», var en svidande vidräkning med den underhaltiga svenska filmen. Föredragshållaren slutade med att betitla svensk film som »en skamfläck för vår kultur». Det är att hoppas, att opinionen mot den underhaltiga och skadliga filmen skall taga sig allt starkare uttryck även inom riksdagen.

Slutligen tillåta vi oss påpeka ännu en nöjesform, där ungdomens såväl moral som hälsa utsättes för allvarliga faror, nämligen den offentliga dansen, som ofta tillåtes pågå till långt in på nätterna, ofta i samband med rusdrycksförtäring. Läkare vid polikliniker för könssjukdomar förklara, att danslokalerna äro de värsta smittohärdarna framförallt i städerna.

Men även på landsbygden äro dansbanorna ofta moraliska pesthärdar. Det har blivit allt mera vanligt att landsbygdens dansbanor besökas av ungdom från närliggande städer och samhällen, som i bilar och bussar åka dit i stora skaror. Ofta äro spritlangare och dylika ljusskygga individer med; här känner ingen igen dem, här kunna de tillåta sig vad som helst. Såväl barnavårdsnämnder som polismyndigheter ha ofta sorgliga erfarenheter från dessa nöjesplatser.

Följden av det nöjesliv vi här skildrat visar sig också på flera sätt. Det sedliga tillståndet bland stora skaror av vår ungdom synes vara allt annat än tillfredsställande. Den kände stockholmsläkaren dr Gerda Kjellberg har gjort noggranna undersökningar angående könssjukdomarnas spridning i Stockholm sedan år 1920. Med ledning av Stockholms hälsovårdsnämnds statistik konstaterar hon, att under det att det totala antalet könssjuka nedgått avsevärt, har antalet sjuka i åldern 15—20 år alltmera ökat. Procenten av 15—20-åringar i förhållande till hela antalet har nästan fördubblats sedan år 1920. I ett föredrag i Auditorium i Stockholm den 2 december 1937 berörde d:r Kjellberg dessa förhållanden och gjorde senare några uttalanden i pressen, bl. a. i Sv. Morgonbladet. I dessa uttalanden konstaterar hon

det beklagliga faktum att det sedliga tillståndet bland ungdomen, särskilt i Stockholm, synes bli allt sämre. I ett radiotal, som d:r Kjellberg höll i medio av januari i år, anförde hon bland annat, att hon på grund av sin verksamhet som läkare hade ett verkligt underlag för sin oro för ungdomens sexuella vandel. Denna oro för vår ungdom delas av ett stort antal läkare, lärare, präster med fl., som på grund av sin verksamhet dagligen komma i kontakt med ungdom i uppväxtåren. På samma gång framhålla dessa att med hänsyn till de frestelser det moderna nöjeslivet i förening med dålig litteratur lägger i ungdomens väg man ej får förvåna sig över att förhållandena blivit vad de äro.

Vi hålla före, att statsmakterna ej böra stå likgiltiga inför de förhållanden, vi här tillåtit oss beröra. Omsorgen om det uppväxande släktet bör vara en hjärteangelägenhet för vårt folk. Det bör ej tillåtas att vår ungdom exploateras i förvärvssyfte vare sig av en fördomsfri nöjesindustri, av innehavarna av danslokaler eller av obskyra bokförlag.

En utredning bör enligt vårt förmenande komma till stånd, som efter grundlig undersökning av dessa problem kan anvisa vägar för en sanering av nöjeslivet och andra här påtalade missförhållanden.

På grund av vad vi här anført, tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig utredning angående det offentliga nöjeslivet och dithörande förhållanden i vårt land, särskilt med hänsyn till de faror som hota ungdomen från vissa nöjestillställningar. Vi anhålla att denna utredning särskilt må inriktas på att undersöka:

1) Möjligheten av skärpt kontroll över filmförevisningar, så att underhållig och för ungdomen skadlig film i vidsträcktare omfattning än nu sker förbjudes.

2) Skärpt kontroll över offentliga danstillställningar, varjämte torde övervägas om dispens från gällande bestämmelser bör medgivas i den utsträckning som nu sker.

3) Åtgärder mot spridning av pornografiska och för ungdomen skadliga tryckalster, särskilt vid undervisningsanstalter av skilda slag.

Tillika hemställles att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, eller för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 22 januari 1938.

John Björck.

Elof B. Andersson.

J. M. Bäckström.

P. Sandström.

Gottfr. Karlsson.

Joh. Larsson.

J. Bergman.

Evert Jonsson.

Eskil Albertsson.

